

Tossa, paradís i refugi

Text > ROSA MARIA GIL TORT

Un país estranger ens presenta el relat col·lateral dels anys trenta a Tossa, l'altra cara del paradís blau, filòsofs, artistes, sol, sorra, llum i tots els colors per pintar.

Ja fa uns anys que l'autor ens va posar a l'abast la història dels Johnstone, l'aventura de dos periodistes anglesos de fundar un hotelet a la falda de la muntanya, de cara al mar. A Miquel Berga devem la traducció dels dos volums, introbables, escrits per Nancy Johnstone, que narren aquell somni de viure en el millor lloc possible, amb els mitjans elementals i, a més, fer de la senzillesa de les coses bones una experiència de glamur. El 2011 va aparèixer l'edició dels dos relats, *Hotel in Spain* (1935) i *Hotel in Flight* (1939), amb el llamener títol d'*Un hotel a la costa*.

Quan semblava que aquella edició en català culminava el procés de fixació de la memòria d'aquell episodi i que l'epíleg amarg de la història es diluïa en el drama de la guerra i la fi d'un somni, Berga ens sorprèn amb un esqueix, que la casualitat ha fet emergir per tancar el cercle i aprofundir en el que ja ens havia atrapat del llibre anterior.

El discret hotelet inaugurat el 1935 tenia marcat un destí ben diferent, i quan el mateix juliol de 1936 vaixells anglesos varen recollir a la badia de

Tossa tots els estrangers amb documentació per sortir, Nancy i Archibald Johnstone van decidir lligar el seu destí al del poble que els havia acollit. Per això, el 1938 van decidir habilitar aquelles cambres lluminoses per acollir un contingent de nens arrencats de casa seva per la guerra. Entre aquells nens, hi havia algú que avui ens permet tirar el fil d'aquesta història.

Tibar el fil per parlar de la vida, de com ens regala metàfores, com l'origen d'aquells nens en el poble de Mequinensa, que anys més tard moriria submergit per les aigües del pantà franquista. La infància perduda sota les aigües del pantà i la infància dels avantpassats recuperada. Una història que torna, que s'escola, com l'aigua, per les esquerdes del present. I entre un punt i altre, guerra, presons, retorn, exili, pobles desapareguts, immigració, Alemanya, Brussel·les, i finalment un lloc al sol, el mateix lloc al sol del principi. Perquè, tard o d'hora, la història sempre torna.

Enguany ens felicitem de la feliç troballa del llibre perdut de Rafael Benet, que descriu la Tossa dels artistes, la Babel de les Arts. A més, també podem llegir dues novel·les situades al poble, entorn de la figura de Pandora, la de la capsula dels trons. Enguany, novament, un relat com *Un país estranger* ens re-

el text llatí, en el qual entrelliga la història profana d'un conductor qualsevol, un de nosaltres, que va per la ciutat, en surt pel camí del desert (que representa la mort) i arriba a la benzinera d'un tal Billy Joe, alter ego de la barca de Caront, que transportava els cadàvers a un regne ignot. Els versos són lliures, la majoria d'art menor. Aquest és el tercer poema d'una trilogia dedicada en cos i ànima a Gabriel Ferrater. En el llibre també hi ha picades d'ullet a Pessoa, Rilke o Macedonio Fernández, mestre de Borges. De Nietzsche reté el concepte que Déu és mort en aquests versos i d'altres: «Ara ets tu, Senyor, | qui té mala reputació, | resultes pueril, | fins i tot candorós. | Demanar justícia | metafísica | és fer de

gos | de l'existència. | I des de l'existent | apel·lar a l'etern | resulta un somni de formiga».

Per ajudar-me a entendre millor el poema he hagut d'acudir de manera saltada al seu *Tractat de la Ignorància* (Cal·lígraf, 2020), llibre major, que és un dels antecedents immediats d'aquest llibre de poemes. Calia saber traduir en versos sovint aforístics aquesta intempèrie metafísica a la qual està sotmès l'home, la seva impossibilitat de saber. No podem ignorar aquesta ignorància. Es tracta d'un poemari difícil, enlluernador. Aquest *Rèquiem* que ens interroga no ens deixa reposar en pau. La vida és obscurida per una terbolesa misteriosa que ja arrenca dels orígens.

lliga episodis dels drames viscuts a casa nostra durant el segle xx. Tots venim d'un lloc perdut que ja no existeix i la història és el far que ens orienta. Vuitanta-cinc anys més tard, els nens de Mequinensa han vingut a desenterrar la infantesa a la sorra de la platja de Tossa.

